

Prins Mauritsstraat 17, 4141 JC Leerdam, Postbus 75, 4140 AB Leerdam

T +31 345 63 96 96 W rps.nl

**QUICKSCAN FLORA- EN FAUNAWET GNIPA HEUSDEN
(Z-517-04)**

Opdrachtgever
Contactpersoon

N.V Nederlandse Gasunie
W. Nagtzaam

RPS advies- en ingenieursbureau bv

Referentienummer	1503995B35-R17-589
Projectleider	D. Gideonse
Auteur	M. Waanders
Gecontroleerd door	M. van der Linden
Datum	13 juli 2017
Versie	definitief

paraaf voor akkoord:

D. Gideonse
Projectleider kabels en leidingen

Dit rapport is vertrouwelijk. Geen enkel deel van dit rapport mag aan derden openbaar worden gemaakt zonder schriftelijke toestemming van RPS advies- en ingenieursbureau bv of van de opdrachtgever.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	4
1.1.	Aanleiding	4
1.2.	Doel quickscan.....	4
1.3.	Toetskaders	4
1.3.1.	Wet Natuurbescherming 2017	4
1.3.2.	Natuurnetwerk Nederland (NNN) in het kort.....	4
1.3.3.	Mitigatie en compensatie	4
2.	INHOUD QUICKSCAN	5
2.1.	Beschrijving projectgebied en werkzaamheden	5
2.2.	Inventarisatie natuurwaarden	5
2.2.1.	Beschikbare gegevens	5
2.2.2.	Veldbezoek	5
2.3.	Effectanalyse voorgenomen werkzaamheden.....	5
2.4.	Toetsing plan aan natuurbeheertypen NNN	5
2.5.	Bepaling voorzorgs- en mitigerende en compenserende maatregelen.....	5
2.6.	Advies vervolgtraject.....	6
3.	PROJECTGEBIED EN WERKZAAMHEDEN	7
3.1.	Ligging en omschrijving projectgebied	7
3.2.	Ontwerp, werkzaamheden en planning	7
4.	INVENTARISATIE	9
4.1.	Beschikbare gegevens	9
4.2.	Veldbezoek	9
4.3.	Aanwezige of te verwachten soorten.....	9
4.3.1.	Vaatplanten.....	9
4.3.2.	Zoogdieren	9
4.3.3.	Vogels	10
4.3.4.	Reptielen.....	10
4.3.5.	Amfibieën	10
4.3.6.	Vissen	10
4.3.7.	Insecten	10
4.3.8.	Weekdieren.....	10
4.3.9.	Overzicht van de in het projectgebied aanwezige beschermde flora en fauna	10
5.	EFFECTANALYSE	12
5.1.	Zoogdieren.....	12
5.1.1.	Grondgebonden zoogdieren	12
5.1.2.	Vleermuizen	12
5.2.	Vogels	13
5.2.1.	Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten.....	13
5.2.2.	Algemene broedvogels	13
6.	TOETSING PLAN AAN NATUURBEHEERTYPEN NATUURNETWERK NEDERLAND	14
6.1.	Aanwijzende natuurwaarden Natuurnetwerk Nederland	14
6.2.	Aanwezigheid natuurbeheertypen NNN	14
6.3.	Effectanalyse NNN.....	15
6.3.1.	Conclusie 'Nee, tenzij-toets'	15
7.1.	Zorgplicht	16
7.2.	Voorzorgsmaatregelen	16
7.2.1.	Gebruik bouwverlichting	16

7.2.2. Algemene broedvogels16

7.3. Aanvullend onderzoek vleermuizen.....16

8.1. Conclusies Wet natuurbescherming17

8.1.1. Zoogdieren17

8.1.2. Vogels17

8.1.3. Overige soorten17

BIJLAGEN:

- 1 Natuurwetgeving
- 2 Foto's projectgebied
- 3 Resultaten NDFF

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

De Nederlandse Gasunie is voornemens om een nieuwe gasleiding aan te leggen. Bij ruimtelijke ingrepen zoals deze aanlegwerkzaamheden moet worden getoetst of er sprake is van strijdigheid met de Nederlandse natuurwetgeving. De eerste stap daarin is een quickscan, die onderwerp is van dit rapport.

1.2. Doel quickscan

Het doel van de quickscan is de vraag te beantwoorden of negatieve effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde natuurwaarden kunnen worden uitgesloten of niet. Hiervoor is het nodig om inzicht te krijgen in de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten in het projectgebied, in de aard en uitvoeringswijze van de ingreep, en in de effecten die de beschermde natuurwaarden daarvan kunnen ondergaan.

De conclusies van deze quickscan geven aan of in het kader van de Wet natuurbescherming een aanvullend onderzoek en toetsing noodzakelijk is, en wellicht ook een ontheffingsaanvraag. Daarnaast is ook het beleidskader van de Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS genaamd) aan de orde. Het projectgebied ligt daar immers deels in en langs.

1.3. Toetskaders

1.3.1. Wet Natuurbescherming 2017

Op 1 januari 2017 is de nieuwe Wet Natuurbescherming in werking getreden (zie voor een uitgebreide uitleg Bijlage 1). Hierbij zijn de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en Boswet samengevoegd tot één wetgeving. Bevoegd gezag is doorgaans de provincie. Voor projecten met landelijke relevantie en betrekkningsniveau, waaronder ook de projecten van N.V. Nederlandse Gasunie, is Rijkdienst van Ondernemend Nederland (RVO.nl) bevoegd gezag. De Wet natuurbescherming kent, analoog aan de oude wetten, drie onderdelen: Onderdeel Soorten, Onderdeel Gebieden (Natura 2000) en Onderdeel Houtopstanden. Ten aanzien van het onderdeel Gebieden wijzigt de wetgeving nagenoeg niet doordat deze gericht is op de Europese regelgeving van de Habitat- en Vogelrichtlijn.

Deze toets betreft het Onderdeel Soorten van de Wet natuurbescherming. Het Onderdeel Gebieden van deze wet, dat de bescherming van Natura 2000-gebieden regelt, is hier niet van toepassing omdat het projectgebied niet in of nabij een Natura 2000-gebied ligt. Bij het Onderdeel Soorten van de Wet natuurbescherming geldt als toetscriterium de goede staat van instandhouding van de populaties van beschermde soorten.

1.3.2. Natuurnetwerk Nederland (NNN) in het kort

Om de natuur in Nederland te versterken en tot een goed functionerend netwerk te maken, wordt het Natuurnetwerk Nederland (NNN) gerealiseerd. Het ruimtelijke beleid voor het NNN is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Toepassing van het "Nee, tenzij-principe" als toetscriterium moet borgen dat deze behouden blijven.

1.3.3. Mitigatie en compensatie

Bij negatieve effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied mag een voorgenomen ingreep wél doorgaan als ze voldoende worden gemitigeerd of gecompenseerd. In dat laatste geval moet duidelijk zijn dat er geen reële alternatieven voor de ingreep zijn en dat er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

2. INHOUD QUICKSCAN

In dit hoofdstuk worden de opbouw en inhoud van de quickscan rapportage beschreven. In de volgende hoofdstukken wordt inhoudelijk ingegaan op de aspecten van onderhavig project.

2.1. Beschrijving projectgebied en werkzaamheden

Dit rapport begint met de beschrijving van de ligging van het projectgebied en haar begrenzing, op een topografische kaart/luchtfoto. Ook wordt aangegeven hoe het projectgebied ligt ten opzichte van beschermde natuurgebieden (Natura 2000 dan wel NNN). Vervolgens worden, voor zover bekend, de werkzaamheden en daarmee samenhangende aspecten als de uitvoeringsperiode beschreven.

2.2. Inventarisatie natuurwaarden

De basis voor de quickscan wordt gevormd door gegevens over het (mogelijk) voorkomen van beschermde planten- en diersoorten binnen het projectgebied. Hiervoor wordt eerst een bureaustudie uitgevoerd naar reeds beschikbare verspreidingsgegevens, daarna vindt een veldonderzoek plaats.

2.2.1. Beschikbare gegevens

Grote delen van Nederland zijn in de afgelopen jaren reeds onderzocht op aanwezige beschermde soorten. De gegevens afkomstig van deze onderzoeken worden grotendeels gepubliceerd in boeken (soortverspreidingsatlassen), rapportages of op internet. Daarnaast heeft de initiatiefnemer verspreidingsgegevens (uit de NDFF) beschikbaar gesteld voor het betreffende gebied.

2.2.2. Veldbezoek

Inzicht in het daadwerkelijk voorkomen van beschermde soorten wordt verkregen in een veldbezoek. Hierbij wordt gericht gezocht naar exemplaren en sporen, en naar habitatsgeschiktheid. Aan de hand van dit laatste kan worden beoordeeld of de beschermde planten- en diersoorten uit de bureaustudie daadwerkelijk of waarschijnlijk in het gebied voorkomen, of niet, of dat een aanvullend onderzoek in een betere inventarisatieperiode noodzakelijk is.

2.3. Effectanalyse voorgenomen werkzaamheden

De effectanalyse baseert zich op de kennis van de (verwachte) aanwezigheid van beschermde soorten in het projectgebied en van de aard van de werkzaamheden en teweeg gebrachte veranderingen. Bij het bepalen van de negatieve effecten wordt een onderscheid gemaakt tussen tijdelijke effecten (door de werkzaamheden) en lang-termijneffecten (door de teweeggebrachte veranderingen). Volledigheid en bruikbaarheid van de beschikbare verspreidingsgegevens en duidelijkheid over de uit te voeren werkzaamheden en uitvoeringsplanning bepalen of de effectanalyse compleet kan zijn. Als aanvullend onderzoek noodzakelijk blijkt, kan de effectanalyse pas na afloop daarvan worden afgerond.

2.4. Toetsing plan aan natuurbeheertypen NNN

Indien het projectgebied binnen het Natuurnetwerk Nederland ligt, wordt een beschrijving gegeven van de aangewezen natuurwaarden in het NNN-gebied. De ligging van het projectgebied ten opzichte van het NNN-gebied wordt weergegeven en de aanwezige of nog te realiseren natuurbeheertypen worden toegelicht. Vervolgens wordt een toetsing uitgevoerd naar de effecten van de ingreep ten aanzien van de reeds aanwezige of nog te ontwikkelen natuurbeheertypen.

2.5. Bepaling voorzorgs- en mitigerende en compenserende maatregelen

Negatieve effecten op beschermde soorten kunnen deels worden voorkomen door toepassing van de altijd geldende algemene zorgplicht en door het nemen van voorzorgsmaatregelen. Wanneer dan toch negatieve effecten van de werkzaamheden worden verwacht, dienen mitigerende en mogelijk ook compenserende maatregelen te worden opgesteld en nageleefd. Deze beogen de functionaliteit te

garanderen van voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen, en andere essentiële functies als foerageergebieden en vliegroutes. Wanneer de werkzaamheden overeenkomen met de werkzaamheden waar een gedragscode voor is opgesteld, kan de betreffende gedragscode gehanteerd worden. De mitigerende maatregelen sluiten aan op reeds opgestelde maatregelen in bestaande, goed-gekeurde gedragscodes en soortenstandaards.

Afdoende mitigerende of compenserende maatregelen kunnen pas opgesteld worden als er een goed beeld bestaat van de aanwezige natuurwaarden en daarmee van een volledige effectanalyse.

2.6. Advies vervolgtraject

Tenslotte wordt een advies gegeven voor het vervolgtraject. Uit een quickscan kan blijken dat ongeoorloofde negatieve effecten uit te sluiten zijn. Dit kan het geval zijn als er in het projectgebied geen beschermde natuurwaarden aanwezig zijn of dat zij, al dan niet door voorzorgsmaatregelen, geheel geen schade ondervinden van de voorgenomen ingreep.

Maar de quickscan kan ook als uitkomst hebben dat negatieve effecten niet zijn uit te sluiten. In dat geval adviseren wij over welke vervolgstappen dienen te worden genomen, als aanvullend onderzoek, mitigerende en compenserende maatregelen en in het uiterste geval het aanvragen van een ontheffing.

3. PROJECTGEBIED EN WERKZAAMHEDEN

3.1. Ligging en omschrijving projectgebied

Het projectgebied ligt nabij Oud-Heusden, gemeente Heusden in de provincie Noord-Brabant. De Amersfoortcoördinaten zijn: 137-415, 138-414 en 138-115. Figuur 3.1 geeft de ligging weer.

Figuur 3.1: ligging projectgebied (gele lijn) en overzichtskaartje

Het projectgebied is lijnvormig en doorsnijdt de volgende landschapselementen:

- Stedelijke omgeving met laanbomen en heesterperken (Oud-Heusden).
- Intensief beheerde agrarische percelen, bestaand uit akkers en soortenarme raaigrasweiden.
- Voedselrijke watergangen met een kroosdek.
- Een bosperceel in het zuiden, bestaand uit populier en zomereik en met een ondergroei van oeverzegge en grote brandnetel.

3.2. Ontwerp, werkzaamheden en planning

De werkzaamheden zijn nodig om een nieuwe gasleiding aan te leggen. Hiertoe worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Het verwijderen van een aantal bomen in het zuidelijk deel van het projectgebied.
- Open ontgraving in combinatie met bemaling.
- Gestuurde boring onder het bosperceel in het zuidelijk deel van het projectgebied.
- Aanleg van een tijdelijke bouwweg en opslaglocatie(s).

De start van de werkzaamheden zijn vooralsnog gepland in het najaar van 2017. Maar aangezien er nog een aantal technische onderzoeken moet plaatsvinden en een definitieve ontwerpkeuze moet worden gemaakt, zijn start en looptijd van de werkzaamheden nog niet met zekerheid bekend.

Na afronding van de werkzaamheden zal het projectgebied geheel in oude staat worden teruggebracht.

4. INVENTARISATIE

4.1. Beschikbare gegevens

Voor dit project is gebruik gemaakt van gegevens uit de NDFF, landelijke soortverspreidingsatlassen en relevante internetpagina's. Tabel 4.1 geeft een overzicht van de bronnen die voor dit project voor de diverse soortgroepen zijn gebruikt.

Tabel 4.1: gebruikte bronnen ten behoeve van soortverspreidingsgegevens

Soortgroep	Bron(nen)
Vaatplanten	NDFF, verspreidingsatlas.nl
Zoogdieren	NDFF, verspreidingsatlas.nl
Vogels	NDFF
Reptielen	NDFF, RAVON
Amfibieën	NDFF, RAVON
Vissen	NDFF, RAVON
Insecten	NDFF, vlinderner.nl
Weekdieren	NDFF

4.2. Veldbezoek

De veldinventarisatie is op 15 november 2016 uitgevoerd door Martin Waanders, ter zake kundig ecoloog bij RPS. De weersomstandigheden tijdens het veldbezoek waren mistig bij 3 °C.

Bij het veldbezoek zijn alle waarneembare beschermde en bedreigde planten- en diersoorten (ook aan de hand van sporen) geïnventariseerd en genoteerd, evenals biotopen en terreinkenmerken. In bijlage 2 zijn foto's weergegeven van het gebied en aanwezige biotopen.

4.3. Aanwezige of te verwachten soorten

Hieronder wordt beschreven welke beschermde of bedreigde soorten in het gebied voorkomen of verwacht kunnen worden. Het onderstaande is het resultaat van de bureaustudie en het veldbezoek. Afhankelijk van in welke periode van het jaar het veldbezoek heeft plaatsgevonden, is het mogelijk om per soort aan te geven wat de functie van het projectgebied is voor de soort (bijvoorbeeld leef-, voortplantings- en/of foerageergebied). Ook wordt aangegeven of de soorten uit de bureaustudie daadwerkelijk in het projectgebied (kunnen) voorkomen of dat er geen geschikt biotoop aanwezig is. Als dit laatste het geval is, zal de betreffende soort in deze rapportage niet verder worden behandeld.

4.3.1. Vaatplanten

Het projectgebied omvat alleen (zeer) voedselrijke standplaatsen, met bijhorende zeer algemene, soortenarme vegetaties. Ook de beschikbare verspreidingsgegevens vermelden binnen een afstand van 1 km van het projectgebied geen beschermde vaatplantsoorten.

4.3.2. Zoogdieren

In de beschikbare verspreidingsgegevens van de NDFF worden binnen een afstand van 1 km van het projectgebied haas, mol, egel, vos en ree vermeld. Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Om deze reden worden ze hier niet verder beschreven.

In andere bronnen worden nog steenmarter en das vermeld. Tijdens het veldbezoek zijn geen exemplaren van de das en steenmarter waargenomen, en ook geen als burchten, graafsporen of prooiresten. Het projectgebied is voor beide soorten echter wel geschikt als (onderdeel van een groter) foerageergebied.

Voor een groot gebied waarvan het projectgebied deel uitmaakt, worden ook gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, watervleermuis en rosse vleermuis vermeld. Voor deze vleermuissoorten is het projectgebied geschikt als foerageergebied. In het bos waar het zuidelijke deel van het tracé doorheen loopt, zijn in enkele populieren holten waargenomen die geschikt zijn als verblijfplaats voor ruige dwergvleermuis, laatvlieger, watervleermuis en rosse vleermuis. Het projectgebied doorsnijdt bovendien verschillende structuren die geschikt zijn als vliegroutes, zoals waterwegen, bosranden en bomenrijen.

4.3.3. Vogels

In de verspreidingsgegevens worden in en om het projectgebied buizerd, havik en sperwer en ooievaar vermeld, vogelsoorten met jaarrond beschermde verblijfplaatsen. Tijdens het veldbezoek zijn echter geen jaarrond beschermde verblijfplaatsen waargenomen. Het projectgebied heeft voor deze soorten daarom alleen mogelijk een functie als foerageergebied, als onderdeel van een veel groter foerageergebied.

Vanwege het tijdstip van onderzoek was waarneming van broedgevallen niet mogelijk. Tijdens het veldbezoek zijn roodborst, winterkoning en houtduif waargenomen. Dit zijn algemene vogelsoorten die in het gebied kunnen broeden. In struweel en bomen zullen nog andere soorten tot broeden kunnen komen.

4.3.4. Reptielen

De beschikbare verspreidingsgegevens vermelden in en om het projectgebied geen reptielen. Dit komt overeen met het gegeven dat het projectgebied voor een groot deel intensief beheerd wordt, waardoor er voor reptielen geen geschikte habitats aanwezig zijn.

4.3.5. Amfibieën

De beschikbare verspreidingsgegevens vermelden in en om het projectgebied geen amfibieën. Voor streng beschermde soorten zoals bijvoorbeeld poelkikker en kamsalamander kan het gebied vanwege het intensieve agrarische beheer ook geen geschikte habitats bevatten. Algemene amfibiesoorten als de bruine kikker kunnen er wel voorkomen, maar voor deze soorten bestaat vrijstelling.

4.3.6. Vissen

De beschikbare verspreidingsgegevens vermelden in en om het projectgebied geen beschermde vissen. Geschikte habitats voor beschermde en kritische soorten zoals grote modderkruiper zijn niet waargenomen. Dit hangt samen met het feit dat de watergangen in en om het projectgebied zeer voedselrijk zijn en intensief worden beheerd.

4.3.7. Insecten

De beschikbare verspreidingsgegevens vermelden in en om het projectgebied geen beschermde insecten. Er zijn ook geen geschikte habitats gevonden, wat overeenkomt met het intensieve beheer van de meeste onderdelen van het projectgebied.

4.3.8. Weekdieren

De beschikbare verspreidingsgegevens vermelden geen beschermde weekdieren in en om het projectgebied. In het grootste deel van het projectgebied zijn ook geen geschikte habitats gevonden, wat overeenkomt met het intensieve beheer ter plekke. De zeggenvegetatie in het bos is mogelijk wel geschikt als habitat voor de zeggekorfslak, maar deze soort is ondanks intensief onderzoek hier niet waargenomen.

4.3.9. Overzicht van de in het projectgebied aanwezige beschermde flora en fauna

Van de in tabel 4.2 opgenomen planten- en diersoorten mag op grond van het voorgaande worden aangenomen of is met zekerheid vastgesteld dat zij binnen het projectgebied voorkomen.

Tabel 4.2: Aangetroffen (onderstreept> en te verwachten beschermde en/of bedreigde planten- en diersoorten die bescherming genieten bij de Wet natuurbescherming

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Functie(s) in project-gebied ***	Wet Natuur-bescherming *	Vogel-/Habitat-richtlijn **	Rode lijst
Zoogdieren					
<i>Martes foina</i>	steenmarter	f	nationaal	-	-
<i>Meles meles</i>	das	f	nationaal	-	-
<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	gewone dwergvleermuis*** (f,vl)	f, vlr	Europees	IV	-
<i>Pipistrellus nathusii</i>	ruige dwergvleermuis(vb,f,vl)	vvp, f, vlr	Europees	IV	-
<i>Myotis daubentonii</i>	watervleermuis (vb,f,vl)	vvp, f, vlr	Europees	IV	-
<i>Plecotus auritus</i>	gewone grootoorvleermuis (vb,f,vl)	vvp, f, vlr	Europees	IV	-
<i>Nyctalus noctula</i>	rosse vleermuis. (vb,f,vl)	vvp, f, vlr	europes	IV	-
Vogels					
<i>Bubo bubo</i>	buizerd***(f)	f	nationaal (jbn)	-	-
<i>Accipiter gentilis</i>	havik(f)	f	nationaal (jbn)	-	-
<i>Ciconia ciconia</i>	ooievaar(f)	f	nationaal (jbn)	-	-
<i>Accipiter nisus</i>	sperwer(f)	f	nationaal (jbn)	-	-
<i>Erithacus rubecula</i>	roodborst(f)	br, f	broedvogel	-	-
<i>Troglodytes troglodytes</i>	winterkoning(f)	br, f	broedvogel	-	-
<i>Columba palumbus</i>	houtduif(f)	br, f	broedvogel	-	-

* zie uitleg Bijlage 1; jbn = jaarrond beschermd nest

** Habitatrictlijn II: soorten van Europees belang, IV: verbod op verstoren of vernietigen van de soort en zijn leefgebied

*** vvp = vaste verblijfplaats; f = foerageergebied; vlr = vliegroure; br = broedlocatie

5. EFFECTANALYSE

Het uitvoeren van de aanlegwerkzaamheden kan effecten hebben op de aanwezige beschermde soorten. Dit betreft alleen tijdelijke effecten, tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Deze worden hieronder beschreven. Op permanente effecten (door de veranderde situatie) hoeft hier niet verder te worden ingegaan, omdat de ingreep alleen oppervlakkig is en het projectgebied na afronding van de ingreep in oude staat wordt teruggebracht.

Omdat nog niet bekend is wanneer de werkzaamheden uitgevoerd zullen worden (zie paragraaf 3.2), wordt in de effectanalyse aangegeven in welke periode veel dan wel weinig of geen negatieve effecten op beschermde soorten verwacht kunnen worden.

Uit het vorige hoofdstuk blijkt dat een effectenanalyse alleen uitgevoerd hoeft te worden op zoogdieren (grondgebonden en vleermuizen) en vogels (die met jaarrond beschermde nesten en “algemene” broedvogels).

5.1. Zoogdieren

5.1.1. Grondgebonden zoogdieren

Steenmarter en das maken mogelijk gebruik van het projectgebied om te foerageren. Maar het projectgebied is met zijn geringe omvang een (hoogstens matig geschikt) onderdeel van een groter foerageergebied waarheen beide soorten makkelijk kunnen uitwijken.

Tijdelijke negatieve effecten kunnen voor beide soorten geheel worden voorkomen door tussen zonsondergang en zonsopkomst géén breed uitstralend bouwlicht te gebruiken bij de werkzaamheden.

Conclusie:

Met inachtneming van de voorzorgsmaatregelen, zoals beschreven in paragraaf 7.1, zijn tijdelijke negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van das en steenmarter niet aan de orde.

5.1.2. Vleermuizen

Ten behoeve van de gestuurde boring dient een aantal bomen in het bosdeel van het tracé verwijderd te worden. Mogelijk bevinden zich hier voor vleermuizen geschikte holten in. Hiernaar dient aanvullend onderzoek uitgevoerd te worden. In hoofdstuk 8 worden hier nadere richtlijnen voor gegeven.

In de overige delen van het projectgebied worden geen bomen verwijderd of watergangen gedempt waardoor potentiële vliegroutes in stand blijven. Ten opzichte van de omgeving is de betekenis van het projectgebied als foerageergebied zeer beperkt. Op de foerageerfunctie en dus de voedselvoorziening zijn geen negatieve effecten te verwachten.

Mogelijk worden tijdens de actieve periode van vleermuizen (maart t/m oktober) werkzaamheden uitgevoerd tussen zonsondergang en zonsopkomst, met kunstlicht. Om negatieve effecten in het gebied verblijvende vleermuizen te voorkomen dient dat te gebeuren zonder breed uitstralend bouwlicht.

Conclusies:

Aanvullend onderzoek naar functie en gebruik van boomholten in het bosdeel van het tracé is nodig.

Overige verblijfplaatsen en vliegroutes blijven bij de werkzaamheden in stand. Voor de mogelijkheden tot foerageren hebben de werkzaamheden geen negatieve effecten.

Zolang de voorzorgsmaatregelen zoals beschreven in paragraaf 7.1 in acht worden genomen, is er, mogelijk met uitzondering van de eerste conclusie, geen sprake van tijdelijke negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van de populaties van de betreffende soorten.

5.2. Vogels

5.2.1. Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Jaarrond beschermde verblijfplaatsen van vogels zijn niet in en om het projectgebied aanwezig. De betekenis van het projectgebied in de voedselvoorziening is voor de betreffende vogelsoorten zeer beperkt.

Conclusie:

Tijdelijke negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van de populaties van de betreffende soorten kunnen worden uitgesloten.

5.2.2. Algemene broedvogels

Werkzaamheden tijdens de broedtijd (globaal van maart tot en met augustus) kunnen negatieve effecten hebben op broedsucces van individuele vogels. De beste manier om dit te voorkomen is, door niet in het broedseizoen te werken in de nabijheid van broedende vogels.

Het is ook mogelijk om op geoorloofde manier te voorkomen dat binnen de verstoringszone vogels tot broeden kunnen komen (zie voorzorgsmaatregelen in hoofdstuk 7).

Zeker omdat er voldoende leef- en broedgebied buiten het projectgebied aanwezig blijft, zullen de lokale populaties met deze maatregelen en met het in acht nemen van de zorgplicht geen negatieve effecten ondervinden.

Conclusie:

Tijdelijke negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van de populaties van de betreffende broedvogelsoorten zijn bij handelen volgens voorschriften niet aan de orde.

6. TOETSING PLAN AAN NATUURBEHEERTYPEN NATUURNETWERK NEDERLAND

6.1. Aanwijzende natuurwaarden Natuurnetwerk Nederland

Het bos waar het zuidelijk deel van het projectgebied doorheen gaat, is onderdeel van het NNN-gebied. Het valt onder het natuurbeheertype Haagbeuken- en essenbos (N14.03). Zie de kaart in onderstaande figuur.

Figuur 6.1: Ligging projectgebied (gele lijn) en het NNN-gebied (transparant oranje)

6.2. Aanwezigheid natuurbeheertypen NNN

Voor dit deel van het projectgebied en omgeving is het natuurbeheertype Haagbeuken- en essenbos (N14.03) als NNN-natuurdoel aangewezen. Dit type wordt gedomineerd door boomsoorten als haagbeuk, gewone es, esdoorn en gladde iep, en bijbehorende struwelen. In goede conditie is het bostype vaak structuurrijk en kent het een opvallende voorjaarsflora. Het type komt voor op klei- of leemgronden die onder invloed van een nabije beek of rivier door hoge toevloed van grondwater (periodieke) vochtig tot nat zijn en door aanvoer van basische stoffen goed zuurgraad-gebufferd.

Langs dit deel van het tracé staat een opstand van eiken en populieren, die niet de kenmerken heeft van natuurbeheertype Haagbeuken- en essenbos. De populieren bevinden zich momenteel voor een deel in de aftakelingsfase. In een natuurlijke successie zal deze opstand zich voor een deel kunnen ontwikkelen tot een Haagbeuken- en essenbos. Waar de zomereik voorkomt, is de ontwikkeling van een Haagbeuken- en essenbos juist vanwege de rol van deze soort niet waarschijnlijk.

6.3. Effectanalyse NNN

Bij toepassing van gestuurde boring op deze locatie worden de voor het Haagbeuken- en essenbos relevante abiotische kenmerken ontzien. De eventuele natuurlijke ontwikkeling naar een Haagbeuken- en essenbos zal hierdoor niet verstoord worden. Het verwijderen van een aantal populieren in de aftakelingsfase zal geen negatieve effecten hebben op deze natuurlijke ontwikkeling, eerder integendeel. In de percelen in de directe omgeving worden geen werkzaamheden uitgevoerd.

6.3.1. Conclusie 'Nee, tenzij-toets

Omdat de ontwikkeling van de aanwezige opstand van eiken en populieren naar een Haagbeuken- en essenbos niet wordt verstoord door de werkzaamheden, worden de NNN-doelen niet belemmerd. De ingreep kan dus zonder tussenkomst van het bevoegd gezag uitgevoerd worden.

7. MAATREGELEN EN CONSEQUENTIES

Negatieve effecten op beschermde planten en dieren dienen zo veel mogelijk te worden voorkomen. Daarom zijn in dit hoofdstuk de algemene zorgplicht en algemene voorzorgsmaatregelen opgenomen ter voorkoming van verstoring of schade aan beschermde natuurwaarden.

Wanneer de voorzorgsmaatregelen niet afdoende zijn, zijn mitigerende en/of compenserende maatregelen aan de orde. Hiermee wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats gegarandeerd. De mitigerende maatregelen dienen dan verder uitgewerkt te worden en opgenomen in een ecologisch werkprotocol, afgestemd op de daadwerkelijke, gedetailleerde planning en werkzaamheden.

7.1. Zorgplicht

Voor alle soorten, ongeacht bescherming via natuurwetgeving of niet, geldt de zorgplicht waarbij eenieder voldoende zorg in acht neemt voor de in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.

7.2. Voorzorgsmaatregelen

7.2.1. Gebruik bouwverlichting

Om de aanwezige foeragerende en passerende vleermuizen niet te verstoren en indirect schade toe te brengen aan de jongen in de kraamkolonies, wordt bij werkzaamheden in de periode april tot en met november geen gebruik gemaakt van breed uitstralende bouwverlichting in de periode tussen zonsondergang en -opkomst. Voor de zon-op-zon-onder-tijden kan de volgende internetpagina geraadpleegd worden: <http://www.zonsondergangtijden.nl/tabel-zonsondergang-2016.html>.

7.2.2. Algemene broedvogels

Voorkomen van broedgevallen

Het is toegestaan om te voorkomen dat algemene broedvogels tot broeden komen. Elke actie daartoe dient echter wel te worden uitgevoerd en afgerond vóór de vogels met nestelactiviteiten (en dus zeker met broeden) zijn begonnen. Bovendien moet erop worden gelet dat de maatregel geen negatieve effecten heeft voor andere beschermde natuurwaarden.

7.3. Aanvullend onderzoek vleermuizen

In het projectgebied staat een aantal bomen met holten die geschikt zijn als vleermuisverblijfplaats. Het is niet bekend of (en zo ja en hoe) vleermuizen hiervan gebruik maken. Hiernaar is dus aanvullend onderzoek nodig. Zodra de resultaten van het aanvullend onderzoek bekend zijn, dient deze rapportage te worden aangepast.

Het onderzoek dient in de volgende periode uitgevoerd te worden:

- februari-maart: vaststellen van winterverblijfplaatsen.
- 15 mei - juli: vaststellen aanwezigheid kraam- en zomerverblijfplaatsen en vliegroutes.
- augustus - september: vaststellen paarverblijfplaatsen.

Dit aanvullende vleermuisonderzoek heeft gevolgen voor de planning van de aanlegwerkzaamheden.

8. CONCLUSIE EN ADVIES VERVOLGTRAJECT

N.V. Nederlandse Gasunie is voornemens een gasleiding aan te leggen in de omgeving van het gasontvangststation van Oud-Heusden. Ten aanzien van de werkzaamheden is een quickscan in het kader van de Wet natuurbescherming en de NNN uitgevoerd.

8.1. Conclusies Wet natuurbescherming

8.1.1. Zoogdieren

Grondgebonden zoogdieren

Steenmarter en das zijn de enige relevante soorten uit deze groep. In en in de directe omgeving van het projectgebied komen geen verblijfplaatsen voor van deze soorten. Als foerageergebied heeft het projectgebied er een beperkte betekenis voor.

Negatieve effecten voor de steenmarter en das zijn dus niet aan de orde, zeker niet als geen gebruik wordt gemaakt van breed uitstralende bouwverlichting tussen zonsondergang en zonsopkomst, zoals beschreven in de voorzorgsmaatregelen in paragraaf 7.1.

Vleermuizen

In het zuidelijk deel van het tracé, in het bosgebied, wordt de leiding aangelegd met behulp van een gestuurde boring. Hier wordt een aantal bomen verwijderd met holten, die geschikt kunnen zijn als vleermuisverblijfplaats. Omdat nu niet bekend is of ze daadwerkelijk zo worden gebruikt, dient aanvullend onderzoek uitgevoerd te worden (zie hoofdstuk 8). Mogelijke verblijfplaatsen en vliegroutes elders in het projectgebied blijven in stand.

Door het aanvullende vleermuisonderzoek zal de huidige planning in ieder geval voor het zuidelijke deel van het tracé moeten worden aangepast.

Het projectgebied is onderdeel van een groter foerageergebied. Zolang de werkzaamheden in de actieve periode van vleermuizen bij daglicht of zonder breed uitstralende verlichting worden uitgevoerd, kunnen de dieren zonder verstoring uitwijken naar andere locaties om te foerageren.

8.1.2. Vogels

Jaarrond beschermde nesten

Jaarrond beschermde nesten komen in en om het projectgebied niet voor. Soorten met dergelijke nesten broeden dus niet in en om het projectgebied. Het heeft voor deze groep hoogstens een foerageerfunctie, maar die is niet essentieel omdat het projectgebied onderdeel is van een groter foerageergebied.

Algemene broedvogelsoorten

Zolang op geoorloofde manier aan de zorgplicht en voorzorgsmaatregelen wordt voldaan, ondervinden de populaties van deze soorten geen negatieve effecten.

8.1.3. Overige soorten

In en om het projectgebied zijn voor andere beschermde soorten (ook die uit andere groepen) geen geschikte habitats aanwezig. De soorten komen dus niet voor en effecten daarop zijn niet aan de orde.

Na het aanvullend vleermuisonderzoek dient de rapportage aangepast te worden.

NNN-gebied

Doordat de mogelijke ontwikkeling van een aanwezige opstand van eiken en populieren naar een Haagbeuken- en essenbos niet wordt verstoord, worden de doelen van NNN niet belemmerd en kunnen de werkzaamheden zonder tussenkomst van het bevoegd gezag uitgevoerd worden.

9. BRONNEN

Geraadpleegde literatuur:

- Meijden van der, R., *Heukel's, Flora van Nederland*, Rijksherbarium / Hortus Botanicus Rijksuniversiteit Leiden, Leiden 2005.
- Weeda, E.J., e.a., *Nederlandse oecologische flora, wilde planten en hun relaties*, KNNV Uitgeverij, 2003.
- Stumpel, T., Strijbosch, H., *Veldgids amfibieën en reptielen*, KNNV Uitgeverij, Utrecht 2006.
- Bos, F. e.a., De Vlinderstichting 2006, *De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming*, Nederlandse Fauna 7, Leiden 2006.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, *De Nederlandse Libellen (Odonata)*, Nederlandse Fauna 4, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden 2002.
- Lange, R., e.a., *Zoogdieren van West-Europa*, Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming i.s.m. Natuurmonumenten, Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht 2003.
- Dietz, C., Helversen von, O., Nill, D., *Vleermuizen, alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika*, Utrecht 2011.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON), *De amfibieën en reptielen van Nederland, Nederlandse Fauna 9*, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden 2009.
- Jonsson, L., *Vogels van Europa, Noord-Afrika en Midden-Oosten*, Stockholm, 1993.
- Boesveld A., Gmelig Meyling A.W., Van Lente I., *Verspreidingsonderzoek. Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2011. Platte Schijfhoren, Anisus vorticulus*, Stichting Anemoon, 2011.

Geraadpleegde internetpagina's:

- mijn.rvo.nl
- www.vleermuis.net
- www.ravon.nl
- www.vlindernet.nl
- www.libellennet.nl
- www.anemoon.org
- www.verspreidingsatlas.nl

1 Natuurwetgeving

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Al enige jaren is er sprake van decentralisatie op het gebied van de diverse 'groene taken'. Met de Wet natuurbescherming is de tendens van decentralisatie formeel bekrachtigd en zijn enkele nieuwe instrumenten toegevoegd. De Wet natuurbescherming moet op termijn (2018) opgaan in de Omgevingswet. De bepalingen en instrumenten uit de Wet natuurbescherming zijn hier al (grotendeels) op voorbereid.

Het bevoegd gezag gaat over naar de provincie. Ten aanzien van projecten op nationale schaal blijft de Rijksdienst van Ondernemend Nederland bevoegd gezag.

Voor de Wet natuurbescherming zijn ten aanzien van de Soortenbescherming twee richtlijnen en een nationaal beschermingsregime van toepassing:

- Vogelrichtlijn;
- Habitatrichtlijn;
- Nationale soorten.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn is een Europese richtlijn die in 1979 is vastgesteld en is gericht op de bescherming van vogelsoorten binnen de Europese Unie (EU). De richtlijn verplicht de lidstaten tot de instandhouding van de in het wild levende vogelsoorten op hun grondgebied en heeft betrekking op de bescherming van vogels, hun eieren, nesten en leefgebieden.

De richtlijn draagt tevens zorg voor de extra bescherming van broed- en trekvogels die:

- met uitsterven worden bedreigd;
- gevoelig zijn voor veranderingen in de leefomgeving;
- als bijzonder zeldzaam beschouwd worden;
- bescherming nodig hebben vanwege de eisen die ze aan hun habitat stellen.

Verbodsbepalingen

Artikel 3.1

- Lid 1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- Lid 2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- Lid 3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
- Lid 4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Habitatrichtlijn

De Europese Habitatrichtlijn is complementair aan de Vogelrichtlijn en richt zich op de bescherming van bijzondere planten- en diersoorten (uitgezonderd vogels) en hun leefgebieden.

Deze richtlijn is inclusief het Verdrag van Bern (bijlage II) en het Verdrag van Bonn (bijlage I).

De in de Habitatrichtlijn genoemde maatregelen zijn gericht op:

- het behoud van natuurlijke habitat en ecosystemen;
- de bescherming van leefgebieden van bepaalde dieren en planten.

Met de richtlijn wordt getracht een Europees ecologisch netwerk tot stand te brengen (Natura 2000), zodat migratie van planten- en diersoorten binnen de EU mogelijk wordt gemaakt.

In bijlage I van de Habitatrichtlijn wordt de beschermde habitat genoemd. In bijlage II zijn de planten- en diersoorten genoemd, waarvan de habitat beschermd moet worden om deze soorten in stand te houden. Een aantal van deze soorten heeft een prioritaire status, wat inhoudt dat niet alleen de soort, maar ook de leefomgeving hiervan als beschermd beschouwd moet worden.

In bijlage IV worden de soorten genoemd die strikte bescherming genieten. Het is verboden deze soorten te doden, te vangen, te verontrusten of hun habitat aan te tasten. Veel soorten uit bijlage IV zijn ook genoemd in bijlage II.

Verbodsbepalingen

Artikel 3.5

- Lid 1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- Lid 2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
- Lid 3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- Lid 4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
- Lid 5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Nationale soorten

De nationale soorten betreffen een bescherming van een lijst met zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers (onderdeel A) en planten (onderdeel B). Het betreffende bevoegd gezag stelt in een verordening vast voor welke van deze soorten de verbodsbepalingen onverminderd gelden en voor welke soorten een vrijstelling geldt.

Verbodsbepalingen

Artikel 3.10

- Lid 1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
- a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Houtopstanden

De Wet natuurbescherming beschermt bos van minimaal 10 are en bomenrijen van minimaal 21 bomen gelegen buiten de bebouwde kom (de zogenaamde "houtopstanden").

Het verbod op het geheel of gedeeltelijk vellen van houtopstanden is niet van toepassing op:

- Houtopstanden binnen de grenzen van de bebouwde kom;
- Houtopstanden op erven of in tuinen;
- Fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- Naaldbomen, bedoeld om te dienen als kerstbomen, niet ouder dan 20 jaar;
- Kweekgoed;
- Uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs watergangen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- Dunnen van een houtopstand;
- Uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die bedoeld zijn voor de productie van houtige biomassa welke ten minste eens per tien jaar worden geoogst. En bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid als aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan 2 meter en aangelegd na 1 januari 2013.

De herplantplicht van houtopstanden geldt niet voor maatregelen ten behoeve van natuurontwikkelingen (in het kader van het halen van instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden en opgelegde mitigatie of compensatie in het kader van vergunningen of ontheffingen) en het creëren of onderhouden van brandgangen.

Provincies kunnen vrijstellingsregels of nadere regels voor een ontheffing voor herplantplicht opstellen.

Rode lijsten

Op Rode lijsten staan soorten die worden bedreigd in hun voortbestaan. In Nederland is inmiddels voor negen soortgroepen een Rode lijst gepubliceerd in de Staatscourant:

- vogels;
- dagvlinders;
- zoogdieren;
- reptielen en amfibieën;
- paddenstoelen;
- libellen;
- krekels en sprinkhanen;
- korstmossen;
- zoetwatervissen.

De Rode lijsten komen voort uit het Verdrag van Bern. Dit verdrag vraagt bijzondere aandacht voor soorten die met uitsterven worden bedreigd en kwetsbaar zijn. Rode Lijst soorten genieten geen wettelijke bescherming.

Provinciale en gemeentelijke overheden en terreinbeherende instanties worden geacht rekening te houden met de Rode lijsten bij het uitvoeren van beheer en het formuleren van beleid.

BIJLAGE**2 Foto's projectgebied**

Beeld van het projectgebied in de bebouwde kom

Intensief beheerd grasland in het projectgebied

Een akker in het projectgebied

Potentiële verblijfplaats voor vleermuizen in het bos ten zuiden van het projectgebied

BIJLAGE

3 Resultaten NDFF

Waarnemingen van soorten als vermeld in NDFF		
Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	
buizerd	<i>Buteo buteo</i>	
kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	
egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	
haas	<i>Lepus europaeus</i>	
havik	<i>Accipiter gentilis</i>	
mol	<i>Talpa europaea</i>	
vos	<i>Vulpes vulpes</i>	
ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>	
ree	<i>Capreolus capreolus</i>	
gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	
bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	
kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>	
bastaardkikker	<i>Rana klepton esculenta</i>	
bittervoorn	<i>Rhodeus amarus</i>	
gewone dotterbloem	<i>Caltha palustris subsp. palustris</i>	